

Szerintem a közösséget már nem kell „továbbfejleszteni!”.

Sajnálom, hogy Péterfi Feri kortársamat és régi „harcostársamat”-- Török József, a közművelődés helyzetére és tapasztalataimra alapozott reflexiómból,(A mi 12 pontunk...s ami mögötte van) – csupán a közösségfejlesztéssel kapcsolatos gondolataink inspirálták hozzászólásra.

Sokkal inkább irritál bennünket, hogy mi szükség volt, az 1997-es, 140-es (CXL)kulturális alaptörvény önkényes megváltoztatására,amelyen évekig dolgoztak jeles kollégáink - bevált a gyakorlatban is amelynek a dilettáns, vagy koncepciózus(?)szétverését követően a hatalom - a demokratizmus látszatát keltve – adott hat napot szakmai szervezeteinknek, hogy mondják el javaslataikat!amit „természetesen” semmibe vettek...Vagy mi szükség volt szakmai központunk lakiteleki kihelyezésére, az intézményhálózat szétverésére, a szakképzés, szakfelügyelet devalválására?

Nem akarok azonban kitérni az általad nehezményezett közösségfejlesztéssel kapcsolatos véleményem magyarázata elől. T.J.kollégánk szemléletesen elemzi, hogy napjaink „közösségfejlesztése” nem a kulturális-művelődési, hanem a társadalmi-politikai szférába sorolható. Ehhez most egyetlen adalékot említek: az NMI- vezérelte közmunka programot, amelynek annyi köze volt a közművelődéshez, mint a Rákosi kor - aratásra vagy beszolgáltatásra buzdító - népnevelői csasztuskáknak...

A rendszerváltozást követően a „kultúrharc”jegyében kezdetben a „népfőiskolásodás” veszélye fenyegette a „sztalinista”művelődési házakat. Glatz Ferenc miniszterünk íróasztala fölött példaképe, gróf Klebelsberg Kunó hiába függött a falon. Nagynevű elődje nem csupán iskola-alapító volt. Már 1928-ban fölvetette a III. tanügyi kongresszuson, hogy a 20 ezer főnél nagyobb települések „népművelési otthonok építésére köteleztessenek”! Elképzelései a világháború miatt nem valósultak meg, tehát „klébistáknak”is nevezhetnénk ezeket az intézményeket.

A közösségfejlesztés közművelődésen belüli megjelenése is-a 80-as években válságba jutott hagyományos népművelés egyik lehetséges megújulási, kitörési pontja volt a többi /népfőiskola,család-mentálhigene, civil szervezetek, nyitott képzések,stb,/ mellett. A Népművelési Intézeten belül is folytak közöttük szakmai rivalizálások, de az intézményi vonal tagadásában egyetértettek.. Vitányi Iván, igazgatóként ezért is mondhatta egy viharos értekezleten a két fő irányzat képviselőinek, hogy „művelődési házban is lehet népfőiskolát szervezni és közösséget fejleszteni!”

Vidéki utaimon már a 60-70-es években érezni lehetett településeinken az erősödő szövetkezetek (téeszek, áfészek, kiszövök) anyagi, társadalmi jelenlétét. Ezt fölismerve kértem és tudatosítottam vezetőik körében a kulturális életben is a fokozottabb anyagi szerepvállalásukat . Különösen a tsz ek voltak ebben partnerek. Pl. Karcagon, Mezőtúron Szolnok megyében a70-es évek végén már több téeszben is volt főállású népművelő,de a legtöbb helyen fél állásban vagy rész foglalkozásban dolgoztak.

A mi megyénkben tehát korán fölismerték a kollégák, hogy ki kell lépni a művetthon „hűvös falai” közül. Ezért is volt számomra szimpatikus Köles Sándor, Helyi cselekvés c. könyve, amelyben ő is

megeősítette, hogy ne intézményben, hanem településben gondolkodjunk! Arra biztattam a pályatársakat megyei és járási szakmai fórumokon, hogy keressék meg a településeken azokat a kitörési pontokat, témát, eseményt, aktualitást, közösséget, amelyek révén közreműködhetünk a település/térség fejlesztésében. Törekvésemet ez a könyv is megeősítette (Kis településeken a falugondnokok beállítását is együtt szorgalmaztuk.). (Járási fórumokon már akkor hasznosítottam egyetemi földrajz tanárom, Enyedi György térségfejlesztési koncepcióját.)

Az egyetemi szakképzésünk hiányosságaira a gyakorlatban korán, az ifjúsági klub-mozgalom tömeges elterjedésekor jöttünk rá, a klubvezetőkkel beszélgetve hogy nem ismerjük a csoportok működési mechanizmusát s kiderült, hogy nekik is ez okozza a legnagyobb gondot. Ekkor kezdtem tudatosan beásni magam a csoportlélektanba, a szociálpszichológiába. Különösen az érdekelt, mint a klubvezetőket, hogy hogyan lehet kialakítani - alkalmilag, spontán összeverődött fiatalokból egy összetartó, erős, egymással szolidáris csoportot – végső soron: egy közösséget? A nemzetközi szakirodalomban (Rapaport, Aronson) már voltak úttörők, de az itthoniakról is sokat lehetett tanulni. Főleg Mérey Ferencet és Rudas Jánost említeném, mert ők is azt kutatták, hogyan lehet egy laza szerkezetű csoportból közösséget kialakítani, s hogy e folyamat során milyen státuszok, szerepek és vezetők alakulnak ki a csoportban? Rudas János a művelődő kiscsoportok vonatkozásában is leszögezte, hogy a csoportok fejlesztésének célja és eredménye :a közösség létrejötte! A további cél tehát szerintem: nem az eredmény"fejlesztése", hanem újabb közösségek létrehozása lehet!

A „közösségfejlesztési”irányzat képviselői a legkorszerűbb szakmaújító tevékenység művelőjeként tételezték magukat. Ezért is küldtem el egyik munkatársam egy ilyen kurzusra, aki hazatérve arról számolt be, hogy ez nem más mint településfejlesztés! Hasonló céllal akkoriban évente mi is szerveztünk „Településszociológiai tábort” a hátrányos térségekben . Később egy szakmai értekezleten elmondtam ebbéli véleményem a „közösségfejlesztés anyjának”, Vercsegh Ilonának is. Megnyugtató, hogy lényegében ugyanúgy gondolják, csak „az amerikai tükörfordítás miatt”használgják a közösségfejlesztést. Akkor is elmondtam, ha ugyanúgy gondolták, mi szükség volt egy rossz - a magyar szakirodalomban idegen - fogalmat alkalmazni arra, amit - a szociálpszichológia és Rudas János, úgy is mint (V.I.) korábbi, intézeti munkatársa - már más néven bevezettek? Ha pedig településfejlesztést csinálnak, akkor nevezzék annak!(Választ nem kaptam.)

Ha a mai közmunka programot kell „közösségfejlesztésnek” tekinteni, akkor belátható, hogy ez sokkal inkább társadalmi-aktuálpolitikai célokat szolgál, ami- önmagában nem baj! -,csak nevezzük nevén a gyereket és ne soroljuk a kulturális ágazatba. ! Ha ez lesz a „közművelődés megújításának”az uralkodó széliránya, el kell döntenie az illetékes hatalmi ágazatnak: van-e még a továbbiakban is szükség a művelődés társadalmi folyamataihoz értő és azokat segítő, klasszikus - a kezdeti, durkói- értelemben vett népművelőkre, vagy inkább olyanokra, akik a hatalom csinovnyikjai, mint a Rákosi rendszerben?!

Szolnok, 2018.július

Dr.Horváth Attila

oktatási-közművelődési-turisztikai szakértő

”